

Verslag tweede SIG-meeting SWARE

Tijdstip: 20 december 2016, 16.45 – 18.30 uur

Locatie: GS-Zaal, Provinciehuis, Zuid-Hollandplein 1, Den Haag

Vastgesteld door IBD, 19-4-2017

Aanwezig:

- Arnoud Rodenburg (voorzitter, burgemeester Midden-Delfland, tevens voorzitter van de Vereniging Regio Water en van de Landschapstafel Hof van Delfland);
- Adri Bom-Lemstra (gedeputeerde Ruimte, Economie en Innovatie, Provincie Zuid-Holland);
- Hans Pluckel (heemraad, Hoogheemraadschap van Rijnland);
- Erik Pool (directeur Participatie bij Ministerie van Infrastructuur en milieu, tevens secretaris van Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu);
- Alexander van Steenderen (wethouder Schiedam, met onder meer in portefeuille de kwaliteit van het buitenstedelijk gebied, lid van bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat Metropoolregio Rotterdam-Den Haag);
- Monique Kölliker (thematisch expert, Provincie Noord-Holland);
- Manita Koop (directeur Vereniging Regio Water, Leadpartner SWARE);
- Hans Heupink (plv. SIG-manager, Provincie Zuid-Holland);
- Stephan van Dijk (financieel en communicatie manager SWARE, Vereniging Regio Water);
- Jochem van der Maas (stagiair, Vereniging Regio Water).

M.k.a.:

- Bas Leurs (SIG-Manager, Provincie Zuid-Holland).

0. Opening en mededelingen

Arnoud Rodenburg heet de aanwezigen welkom. In het bijzonder Hans Pluckel van het Hoogheemraadschap van Rijnland, die bij de opening-IBD verhinderd was en Monique Kölliker die optreedt als thematisch expert van het programma Waterrecreatie van de Provincie Noord-Holland.

1. Vaststellen verslag IBD 26 oktober 2016

Het verslag van de openingsbijeenkomst van de Institutionele Bestuurlijke Denktank (IBD) wordt door de leden vastgesteld.

2. Intro Visie Ruimte en Mobiliteit en Omgevingsvisie: positie van water, cultuur en natuur

Vervolgens geeft **Hans Heupink** een introductie op de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) van de provincie Zuid-Holland. De VRM is geoperationaliseerd in twee programma's: Programma Ruimte en Programma Mobiliteit. Het Europese project SWARE is, voor de Nederlandse partners, opgehangen aan het Programma Ruimte. Bij de ontwikkeling van de VRM is rekening gehouden met de nieuwe Omgevingswet, 'Regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving'. **Adri Bom-Lemstra** geeft aan dat de huidige VRM echter nog geen "Omgevingsplan" is. Zo is water bijvoorbeeld nog niet integraal op visieniveau is ingebracht in de VRM. In de komende twee jaar wordt er gewerkt aan een modulair opgebouwd integraal provinciaal omgevingsbeleid.

De centrale thema's van SWARE water, cultuur en natuur zijn in hoofdstuk drie van het Programma Ruimte beschreven.

- Hoofdstuk 3: kwaliteit van landschap, groen en erfgoed
  - 3.2 Gebiedsgerichte uitwerking
  - 3.4 Behouden en vergroten van biodiversiteit
  - 3.5 Instandhouding en versterking cultureel erfgoed
  - 3.6 Stad en land verbonden (waaronder recreatief toerwaarnetwerk)

Hans Heupink vraagt de leden van de IBD hoe zij de betekenis van de VRM in de beleidspraktijk ervaren.

Alexander van Steenderen geeft aan dat er wel veel “netwerken op groen” zijn, maar dat er daartussen maar weinig waterinitiatieven zijn. Hoe komt dat? Voelt de watersector zich geen onderdeel van het geheel? Wat is de economische potentie van vaarnetwerken?

Erik Pool stelt dat er in het algemeen een probleem is bij het maken van een afweging tussen verschillende belangen. Water heeft potentieel vele winnaars door de samenwerkingscultuur rondom het water. Dit verbindende thema moet echter wel worden erkend, anders verlies je het op onderwerpen als ruimte, eigendom etc.

Hans Pluckel voegt daaraan toe dat water de basis is voor de bewoonbaarheid en leefbaarheid van de Delta. Door Nederlanders wordt dit vaak als een vanzelfsprekendheid beschouwd, terwijl er behoorlijke inspanningen worden gedaan om dit zo te houden. Ook recreatie op en rondom het water krijgt daardoor niet altijd genoeg aandacht. Het wordt als vanzelfsprekend ervaren. Hans Pluckel vindt dat de “multifuncties” van water in kaart moeten worden gebracht. De overheid moet niet reactief zijn als het om het beheer van water gaat, maar proactief. Daarbij kan de Commissie Veerman/Deltacommissie 2008 als voorbeeld dienen. Deze was in het leven geroep om advies aan het kabinet uit te brengen over de waterveiligheid van Nederland en over de wijze waarop Nederland kan omgaan met de gevolgen van klimaatveranderingen tot 2100 en verder. Kracht van de Commissie was dat deze er in is geslaagd om (ondanks het feit dat geconstateerd werd dat het actuele veiligheidsniveau op orde is) toch een gevoel van urgentie over te brengen en dat er actie moest worden genomen om Nederland veilig te houden voor toekomstige generaties.

Hans Heupink laat aan de hand van het NSOB-kwadrant¹ zien dat er meerdere vormen van overheidssturing zijn. De VRM komt in alle kwadranten terug; Bepalend is welke rol je als overheid pakt: de provincie werkt in toenemende mate opgavegericht, waarbij de verschillende vormen van overheidssturing ingezet worden.

3. Bestaande ambities om de toeristisch-recreatieve potentie van het water te benutten

Naar aanleiding van de vraag uit de eerste IBD, om te beginnen bij bestaande ambities, is **Monique Kölliker** gevraagd om de ervaringen vanuit het programma Waterrecreatie van Noord-Holland te delen.

Het programma Waterrecreatie is ontstaan uit het coalitieakkoord 2015-2019 “Ruimte voor Groei” van de Provincie Noord-Holland om waterrecreatie te behouden én te versterken. Het programma heeft vanaf het eerste moment geprobeerd een zo breed mogelijke groep gebruikers, overheden en ondernemers bij elkaar te brengen. Tijdens SAIL 2015 is middels een startbijeenkomst “kansen voor waterrecreatie” met alle stakeholders een bestuurlijke aftrap gegeven aan dit proces. Aan de hand van het overleg met de sector en het rapport verkenningen Waterrecreatie Noord-Holland 2016 heeft de provincie Noord-Holland een zogeheten ambitiekaart opgesteld. Deze kaart functioneert niet alleen als plek om de lokale ambities op weer te geven, maar ook als communicatiemiddel. De kaart is een hulpmiddel om elkaar vroegtijdig te informeren. Welke ambities zijn er in de regio? Het is

---

¹ Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

een dynamisch document dat niet door de provincie wordt beheerd, noch is vastgesteld. De provincie heeft wel het eerste concept aangeleverd, dat vervolgens is (en wordt) aangevuld door ondernemers en gebruikers in de regio. Het is geen statische kaart.

De provincie Noord-Holland heeft de vanuit de regio aangedragen ambities in 5 categorieën ingedeeld:

- Vaarwegennetwerk;
- Nautisch;
- Oevers en kusten;
- Vervoer;
- Ruimtelijke opgaven.

Arnoud Rodenburg vraagt onder welke categorie de meeste bestaande ambities zijn geplaatst. Volgens **Monique Kölliker** gaat het dan om de nautische categorie, omdat daaronder ook veel kleine ingrepen vallen. Deze kleine ingrepen zijn nodig om het plaatje op een hoger niveau in beeld te brengen. Zodra deze op een hoger niveau wordt bekeken komen de netwerken tussen verschillende ambities in beeld.

Door het proces van joint fact-finding, met de ambitiekaarten, bleek vervolgens het uitvoeringsproces ook eenvoudiger te verlopen. Het is een nieuwe manier van werken. In de provincie Noord-Holland wordt nu bij elke ambitie een tabel met informatie gevoegd. Hierin wordt o.a. de voortgang en de draagkracht van een ambitie vermeld. **Hans Pluckel** stelt dat een transparant uitvoeringsproces zeer belangrijk is. Men moet elkaar daarin stimuleren door goed te communiceren en elkaar te informeren.

Monique Kölliker geeft aan dat er 480 partners in het proces rond het Noord-Hollandse programma Waterrecreatie betrokken zijn. Een belangrijk onderdeel van het proces is om van elkaar te leren. Eén van de uitdagingen volgens **Erik Pool** bij dit soort processen is de zwijgende burger. Symbool voor deze personen is dat ze niet meer betrokken zijn bij het gehele proces, maar wel leven en wonen op en rondom het water. Hoe betrekken we deze mensen?

Financiering ambities

Om ambities te kunnen verwezenlijken moet vaak geld over gemeentegrenzen heen geregeld worden. **Arnoud Rodenburg** geeft aan dat de gemeenten aan hun burgers moeten uitleggen waar het geld aan wordt uitgegeven. Gebeurt dit over de gemeentegrens, dan kunnen daarbij problemen ontstaan. Gemeenten zijn wel klaar voor deze stap, maar zijn de burgers dat ook? Dit probleem van spenderen in andere regio's komt ook op provincieniveau voor. Volgens **Erik Pool** gaat het er inderdaad om de belangen bij elkaar te brengen, zodat alle partijen er baat bij krijgen het eindplaatje te ambiëren (om zo met de inzet van middelen "over de grens" ook hun eigen belangen te dienen (mutual gains approach).

De provincie Noord-Holland is samen met Rijkswaterstaat, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht een intentieverklaring Meekoppelkansen Waterrecreatie aangegaan. Hierin is de intentie uitgesproken om projecten op waterrecreatie te koppelen aan geplande beheeractiviteiten. Dit zorgt ervoor dat werk met werk gemaakt kan worden. De provincie Noord-Holland heeft daarnaast ook extra middelen beschikbaar gesteld voor de zogenoemde ambitieprojecten (voorzieningen en verbindingen).

Arnoud Rodenburg constateert dat het wel helpt als er ook op een hoger schaalniveau budget beschikbaar is. **Alexander van Steenderen** voegt toe dat ook geplande beheeractiviteiten en

waterrecreatie-projecten met elkaar gekoppeld zouden moeten worden (werk met werk). In Zuid-Holland kan goed gebruik worden gemaakt van de ervaringen van Noord-Holland. Gezamenlijk ambities in beeld brengen is cruciaal om kansen te kunnen pakken, maar daarnaast blijft ook staan dat vaak eerst geïnvesteerd moet worden in basisvoorzieningen en netwerk (door overheden) en dat daarna pas ondernemers in kunnen stappen om voorzieningen te realiseren waarmee verdiend kan worden. **Erik Pool** stelt daarbij de vraag of we de waarde van waterrecreatie wel goed in beeld hebben. Wat is bijvoorbeeld de waarde van horeca aan recreatief water tegenover horeca die dat niet heeft? **Manita Koop** vult aan dat de doelstellingen van SWARE ook gekoppeld kunnen worden aan bijvoorbeeld het vestigingsklimaat en de woonagenda. Wat is de waarde van waterrecreatie voor het vestigingsklimaat?

4. Good practices / lessons learnt

Arnoud Rodenburg geeft aan dat er, gelet op de tijd, geen ruimte meer is voor punt 4 van de agenda. Er wordt besloten om dit bij de volgende bijeenkomst van de IBD weer te agenderen.

5. Vervolgplanning 2017

Vereniging Regio Water en de provincie Zuid-Holland zijn in het kader van SWARE bezig met het uitwerken van de regionale analyse, de zogeheten state-of-the-art. Deze analyse wordt volgens **Manita Koop** naar verwachting in januari afgerond en dient vervolgens als input voor gesprek met stakeholders. De regionale analyse is ook onderwerp van de internationale kennisuitwisselingsbijeenkomst tussen de Europese partners. Deze bijeenkomst vindt begin maart in Ierland plaats. Hier zal o.a. de "good-practice-transfer-stage" worden besproken. Tevens is het plan om in de komende periode regionale werksessies te organiseren in Zuid-Holland.

Er is afgesproken in maart, na de uitwisseling, een nieuwe IBD te organiseren die ook ingaat op de resultaten van de bijeenkomst in Ierland. Er wordt gevraagd aan de SIG-manager om voor de volgende IBD meer tijd in te plannen.

Andere agendapunten voor de volgende bijeenkomst van de IBD zijn:

- Good practices / lessons learnt in Zuid-Holland;
- Tweede laag IBD;
- Thematische experts;
- Thematische bezoeken aan internationale partners SWARE: wat willen we daar leren en welke lessen kunnen we anderen aanbieden?

Thematische experts

Manita Koop vraagt tot slot aandacht voor het betrekken van thematische experts bij het project. Zij noemt Kim Putters, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, Joost Schrijnen, directeur Ruimte voor Ontwikkeling en Ronald Waterman, als kandidaten. **Erik Pool** denkt ook aan personen met praktische ervaring in het veld, zoals sluiswachters en vraagt hoe deze te betrekken bij SWARE als thematische experts. **Alexander van Steenderen** was wel getriggerd door de ervaringen met het Deltaprogramma en vraagt of kennis daarvan benut kan worden. Daarbij dacht hij ook aan iemand die onderzoek heeft gedaan naar de trends en het economisch potentieel van water(recreatie). Hij zou graag meer inzicht krijgen in welke investeringen er al klaarliggen bij bijvoorbeeld Rijkswaterstaat en de andere water(weg)beheerders in Zuid-Holland om zicht te krijgen op de mogelijkheden om werk met werk te maken.

Arnoud Rodenburg bedankt de leden van de IBD, en expert Monique Kölliker in het bijzonder, voor hun bijdrage aan de vergadering.